

บทที่ 2

หลักเกณฑ์และวิธีการ เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามประมวลรัษฎากร

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ตามประมวลรัษฎากรมาตรา 41 บัญญัติไว้ว่า ผู้มีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 ในปีภาษีที่ล่วงมาแล้ว เนื่องจากหน้าที่งานหรือกิจการที่ทำในประเทศไทย หรือเนื่องจากกิจการของนายจ้างในประเทศไทย หรือเนื่องจากทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศไทย ต้องเสียภาษีตามบทบัญญัติในส่วนนี้ ไม่ว่าเงินได้นั้นจะจ่ายในหรือนอกประเทศ ผู้ที่อยู่ในประเทศไทย มีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 ในปีภาษีที่ล่วงมาแล้ว เนื่องจากหน้าที่งานหรือกิจการที่ทำในต่างประเทศ หรือเนื่องจากทรัพย์สินที่อยู่ในต่างประเทศ ต้องเสียภาษีเงินได้ตามบัญญัติในส่วนนี้ เมื่อนำเงินได้พึงประเมินนั้นเข้ามาในประเทศไทย

ผู้ใดอยู่ในประเทศไทยชั่วระยะเวลาหนึ่งหรือหลายเจ็ดารรวมทั้งหมดถึงร้อยแปดสิบวันในปีภาษีใด ให้ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้ที่อยู่ในประเทศไทย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือบุคคลที่มีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 ในปีภาษีที่ล่วงมาแล้ว โดยพิจารณาแหล่งกำเนิดของเงินได้พึงประเมินที่ได้มาซึ่งมีหลักเกณฑ์ 2 ข้อ

1) เงินได้พึงประเมินที่เกิดขึ้นในประเทศไทย³

ผู้มีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 แห่งประมวลรัษฎากร ในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วเนื่องจาก

ก. หน้าที่งานที่ทำในประเทศไทย หรือ

ข. กิจการที่ทำในประเทศไทย หรือ

³อาจารย์สนั่น เกตุทัต คำบรรยายประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2511

ค. กิจการของนายจ้างในประเทศไทย หรือ

ง. ทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศไทย

ไม่ว่าผู้นั้นจะอยู่ในหรือนอกประเทศไทย และไม่ว่าเงินได้พึงประเมินนั้นจะจ่ายกันในหรือนอกประเทศไทย

2) เงินได้พึงประเมินที่เกิดขึ้นนอกประเทศไทย ⁴

ผู้มีเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 แห่งประมวลรัษฎากรในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วเนื่องจาก

ก. หน้าที่งานที่ทำในต่างประเทศ

ข. กิจการที่ทำในต่างประเทศ หรือ

ค. ทรัพย์สินที่อยู่ในต่างประเทศ

จะมีหน้าที่ต้องเสียภาษีเงินได้ก็ต่อเมื่อผู้มีเงินได้พึงประเมินด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นนอกประเทศไทยนั้น เป็นผู้อยู่ในประเทศไทยตลอดปี หรืออยู่รวมเวลาถึง 180 วันในปีภาษีที่ล่วงมาแล้ว และได้นำเงินได้พึงประเมินเข้ามาในประเทศไทยด้วย

นอกจากจะพิจารณาแหล่งกำเนิดของเงินได้พึงประเมินแล้วในหลักการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้พิจารณาถึงตัวผู้มีเงินได้พึงประเมินคือเป็นบุคคลธรรมดาคนเดียวหรือบุคคลธรรมดาหลายคน ซึ่งรวมกันเข้าเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียน หรือรวมกันเข้าเป็นคณะบุคคลที่ไม่ใช่นิติบุคคล คำว่าคณะบุคคลที่มีชื่อนิติบุคคลนี้ "หมายถึงบุคคลธรรมดาตั้งแต่สองคนขึ้นไปรวมกันเข้าเพื่อประกอบกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งอันก่อให้เกิดเงินได้พึงประเมิน แต่การรวมกันดังกล่าวนี้ไม่เข้าลักษณะเป็นห้างหุ้นส่วนบริษัท ตามนัย ปร.พ.พ. มาตรา 1012"⁵ นอกจากบุคคลธรรมดาแล้วกฎหมายยังกำหนดให้เก็บจากผู้มีเงินได้ซึ่งมิใช่เป็นบุคคลธรรมดาอีกด้วย คือเก็บจาก

ก. ผู้ที่ถึงแก่ความตายก่อนถึงกำหนดเวลายื่นรายการเงินได้ (มาตรา 57 ทวิวรรค 1 แห่งประมวลรัษฎากร)

ข. กองมรดกที่ยังมิได้แบ่ง (มาตรา 57 ทวิวรรค 2 แห่งประมวลรัษฎากร)

⁴อาจารย์สนั่น เกตุทัต คำบรรยายประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2511

⁵จากเรื่องเดียวกัน

ค. บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่เข้าลักษณะตามมาตรา 75 แห่งประมวลรัษฎากร

ผู้ที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีเงินได้⁶

บุคคลที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีเงินได้ ได้แก่บุคคลดังต่อไปนี้ .-

- 1) เจาหน้าหรือผู้เช่าขายขององค์การสหประชาชาติ หรือทบวงการชำนัญพิเศษของสหประชาชาติซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในประเทศไทยในเมื่อประเทศไทยมีข้อผูกพันตามสัญญาหรือความตกลง
- 2) บุคคลในคณะทูต บุคคลในคณะกงสุล และบุคคลที่ถือว่าอยู่ในคณะทูตตามความตกลง ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติต่อกัน
- 3) บุคคลตามข้อผูกพันที่ประเทศไทยมีอยู่ตามสัญญาว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจหรือทางเทคนิคระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลต่างประเทศ
- 4) บุคคลตามสัญญาว่าด้วยการยกเว้นการเก็บภาษีซ้อนที่รัฐบาลไทยได้ทำไว้และที่จะได้ทำกับรัฐบาลต่างประเทศ (ขณะนี้มีการทำสัญญากับประเทศ ญี่ปุ่น สวีเดน นอร์เวย์ เดนมาร์ก เยอรมันตะวันตก)

ประเภทของเงินได้พึงประเมิน

เงินได้พึงประเมินตามที่จำแนกประเภทไว้ในมาตรา 40 แบ่งออกเป็น 8 ประเภทคือ

ประเภทที่ 1 เงินได้อันเกิดจากสัญญาจ้างแรงงานไม่ว่าจะเป็นเงินเดือน ค่าจ้าง เบี้ยเลี้ยง โบนัส เบี้ยหวัด บำนาญ บำเหน็จ เงินค่าเช่าบ้าน เงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่บ้านที่นายจ้างให้อยู่โดยไม่เสียค่าเช่า เงินที่นายจ้างออกให้เป็นค่าภาษีเงินได้ หรือภาษีอากรอื่น ๆ เงินที่นายจ้างชำระหนี้ใด ๆ ซึ่งลูกจ้างมีหน้าที่ต้องชำระและเงินทรัพย์สินหรือประโยชน์ใด บรรดาที่ได้เนื่องจากการจ้างแรงงาน (มาตรา 40(1))

⁶อาจารย์วิโรจน์ เลานพันธ์ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
เอกสารประกอบการประชุมนักบัญชีทั่วประเทศครั้งที่ 3

ประเภทที่ 2 เงินได้เนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำหรือจากการรับทำงานให้ ไม่ว่าจะเป็นค่าธรรมเนียม ค่านายหน้า ค่าส่วนลด เงินอุดหนุนในงานที่ทำ เบี้ยประชุม บำเหน็จ โบนัส เงินค่าเช่าบ้าน เงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่มานที่ผู้จ่ายเงินได้ให้อยู่โดยไม่เสียค่าเช่า เงินที่ผู้จ่ายเงินได้ออกให้เป็นค่าภาษีเงินได้ หรือภาษีอากรอื่น ๆ เงินที่ผู้จ่ายได้ชำระหนี้ใด ๆ ซึ่งผู้มีเงินได้มีหน้าที่ต้องชำระและเงินทรัพย์สินหรือประโยชน์ใด ๆ บรรดาที่ได้เนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำ หรือจากการรับทำงานให้ นั้น ไม่ว่าหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่รับทำให้นั้นจะเป็นการประจำหรือชั่วคราว (มาตรา 40 (2))

ประเภท 3 ค่าแห่งกุศลวิสต์ ค่าแห่งลิขสิทธิ์ หรือสิทธิอย่างอื่น เงินปี หรือเงินได้มีลักษณะเป็นรายปี อันได้มาจากพันธกรรม นิติกรรมอย่างอื่น หรือคำพิพากษาของศาล (มาตรา 40 (3))

เงินได้พึงประเมินประเภทนี้ มีปัญหาที่น่าพิจารณาคือ

- ก. ค่าแห่งกุศลวิสต์ หมายความว่าถึงค่าตอบแทนที่ได้รับเมื่อมีการโอนหรือให้บุคคลอื่นใช้ซึ่งค่าแห่งความนิยมที่มีอยู่ในชื่อของสินค้า ชื่อยี่ห้อ หรือกิจการของตน ⁷
- ข. ค่าแห่งลิขสิทธิ์ มีความหมายตามนัยคำนิยามในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรม และศิลปกรรม พ.ศ. 2474 ⁸
- ค. ค่าแห่งสิทธิอย่างอื่น หมายความว่าถึงค่าตอบแทนที่ได้รับเมื่อมีการโอนหรือให้บุคคลอื่นใช้ซึ่งสิทธิที่คงมีอยู่ ⁹

ประเภท 4 เงินได้ที่เป็น

⁷ อาจารย์สนั่น เกตุทัต คำบรรยายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาใช้ประกอบการศึกษาระดับปริญญาโท 2511

⁸ จากเรื่องเดียวกัน

⁹ จากเรื่องเดียวกัน

- ก. ออกเบี้ยจากพันธบัตร หุ้นกู้ เงินกู้ยืม จ่านำ จ่านอง หรือเงินฝาก
- ข. เงินปันผล เงินส่วนแบ่งของกำไร หรือประโยชน์ที่ได้จากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล
- ค. เงินโบนัสที่จ่ายให้แก่ผู้ถือหุ้น หรือผู้เป็นหุ้นส่วนในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล
- ง. เงินลดทุนของบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล เฉพาะส่วนที่ไม่เกินกว่ากำไรและเงินที่กั้กันไว้รวมกัน
- จ. เงินเพิ่มทุนของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ซึ่งตั้งจากกำไรที่ได้มาหรือ เงินที่กั้กันไว้รวมกัน
- ฉ. ผลประโยชน์ที่ได้จากการที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลควบเข้ากันหรือรับช่วงกัน หรือเลิกกัน ซึ่งที่ราคาเป็นเงินได้เกินกว่าเงินทุน
- ช. ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการโอนหุ้น หรือโอนการเป็นหุ้นส่วน ซึ่งที่ราคาเป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุน (มาตรา 40 (4))

ตามมาตรา 40 (4) ง. แห่งประมวลรัษฎากร เงินลดทุนที่จะเข้าลักษณะเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา ๖๖ มีลักษณะเป็นพิเศษ กล่าวคือ จะต้องเป็นเงินลดทุนที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลจ่ายให้ผู้ถือหุ้นหรือผู้เป็นหุ้นส่วน เฉพาะส่วนที่ไม่เกินกว่ากำไร และเงินที่กั้กันไว้รวมกัน

ตามมาตรา 40 (4) จ. แห่งประมวลรัษฎากร เงินเพิ่มทุนที่จะเข้าลักษณะเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา ๖๖ นี้จะต้องเป็นเงินเพิ่มทุนที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลตั้งจากเงินกำไรหรือเงินที่กั้กันไว้รวมกัน โดยมีได้เรียกจาก ผู้ถือหุ้นหรือผู้เป็นหุ้นส่วน

ประเภท 5 เงินประโยชน์อย่างอื่น ที่ได้เนื่องจาก

- ก. การให้เช่าทรัพย์สิน
- ข. การผิดสัญญาเช่าซื้อทรัพย์สิน
- ค. การผิดสัญญาซื้อขายเงินผ่อน ซึ่งผู้ขายได้รับคืนทรัพย์สินที่ซื้อขายนั้นโดยไม่ต้องคืนเงินหรือประโยชน์ที่ได้รับไว้แล้ว

ในกรณี (ก) ถ้าเจ้าพนักงานประเมินมีเหตุอันควรเชื่อว่า ผู้มีเงินได้แสดงเงิน
 ได้ค่าไปไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง เจ้าพนักงานประเมินมีอำนาจจะประเมินเงินได้
 ตามจำนวนเงินที่ทรัพย์สินนั้นสมควรให้เขาได้ตามปกติ และให้ถือว่าจำนวนเงินที่ประ
 เมินนี้เป็นเงินได้พึงประเมินของผู้มีเงินได้ ในกรณีนี้จะอุทธรณ์การประเมินก็ได้ทั้งนี้
 ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการอุทธรณ์ตามส่วน 2 หมวด 2 ลักษณะ 2 มาใช้บังคับ
 โดยอนุโลม

ในกรณี (ข) และ (ค) ให้ถือว่าเงินได้หรือประโยชน์ที่ได้รับไว้แล้วแต่วันที่ทำ
 สัญญาจนถึงวันปิดสัญญาทั้งสิ้น เป็นเงินได้พึงประเมินของปีที่มีการปิดสัญญานั้น

- ก. สำหรับเงินได้ตามมาตรา 40 (5) ก. เงินได้จากการให้เช่าทรัพย์สิน
 สิ้น หมายให้อ่านเจ้าพนักงานประเมินที่จะประเมินเงินได้ตาม
 จำนวนที่ทรัพย์สินนั้นสมควรให้เขาได้ตามปกติก็ได้ทั้งนี้เจ้าพนักงาน
 ประเมินยอมจะประเมินเทียบเคียงกับราคาเช่าของรายอื่น ๆ
- ข. มาตรา 40 (5) ข. เงินได้จากการปิดสัญญาเช่าซื้อทรัพย์สินใน
 ระหว่างไม่มีการปิดสัญญา เงินได้จากการให้เช่าซื้อยอมเช่าลักษณะ
 เป็นเงินพึงประเมินประเภท 8 ตามมาตรา 40 (8) แห่งประมวล
 รัษฎากรคือเงินได้อื่น ๆ ต่อไปถ้ามีการปิดสัญญา กฎหมายบัญญัติ
 ให้ถือเอาเงินได้ที่รับไว้แล้วแต่วันที่ทำสัญญา (แม้จะได้เสียภาษีไป
 แล้ว) จนถึงวันปิดสัญญาทั้งสิ้นรวมเป็นเงินได้พึงประเมินของปีที่มีการ
 ปิดสัญญานั้น

ประเภท 6 (มาตรา 40 (6)) เงินได้จากวิชาชีพอิสระ คือวิชากฎ
 หมาย การประกอบโรคศิลป์ วิศวกรรม สถาปัตยกรรม การบัญชี ประณีตศิลปกรรม
 หรือวิชาชีพอิสระอื่น ๆ ซึ่งจะได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดชนิดไว้

¹⁰ การอุทธรณ์ตามส่วน 2 หมวด 2 ลักษณะ 2 แสดงในภาคผนวกหน้า 96 - 98

เงินได้ประเภทนี้จะต้องเป็นเงินได้ที่เกิดจากการประกอบอาชีพ ทำเป็นอิสระ ไม่เป็นลูกจ้าง ีครและจะต้องเป็นอาชีพอิสระเฉพาะที่ระบุในมาตรา 40(6) แห่งประมวลรัษฎากรเท่านั้น

ประเภท 7 (มาตรา 40(7)) เงินได้จากการรับเหมาที่ผู้รับเหมาต้องลงทุนด้วยการจัดหาสัมภาระในส่วนสำคัญนอกจากเครื่องมือ.

เงินได้ประเภทนี้มีองค์ประกอบ 3 ประการคือ

- ก. จะต้องเป็นเงินได้อันเกิดจากการรับเหมา
- ข. ผู้รับเหมาต้องเป็นผู้ลงทุนจัดหาสัมภาระ (ที่มีใช้เครื่องมือ) และ
- ค. สัมภาระตาม (ข) นั้นต้องเป็นส่วนสำคัญของการรับเหมา

ประเภท 8 เงินได้จากการชुरะกิจการพาณิชย์ การเกษตร การอุตสาหกรรม การขนส่ง หรือการอื่นนอกจากที่ระบุไว้ใน (1) ถึง (7) แล้ว

นอกจากนี้ตามมาตรา 40 ทวิ ยังให้ถือว่าผู้ใดส่งสินค้าออกไปต่างประเทศให้แก่หรือตามคำสั่งของสำนักงานใหญ่ สาขา ตัวการ ตัวแทน นายจ้าง หรือลูกจ้าง ให้ถือว่าการที่ได้อส่งสินค้าไปนั้นเป็นการขายในประเทศด้วย และให้ถือราคาสินค้าตามราคาตลาดในวันที่ส่งไป เป็นเงินได้พึงประเมินในปีที่ส่งไปนั้น เว้นแต่กรณีที่สินค้านั้น

1. เป็นของที่ส่งไปเป็นตัวอย่างหรือเพื่อการวิจัยโดยเฉพาะ
2. เป็นของผานแดน
3. เป็นของนำเข้ามาในราชอาณาจักร แล้วส่งกลับออกไปให้แก่ผู้ส่งเข้ามาภายในเวลาหนึ่งปี นับแต่วันที่สินค้านั้นเข้ามาในราชอาณาจักร
4. เป็นของที่ส่งออกไปนอกราชอาณาจักร แล้วส่งกลับคืนเข้ามาในราชอาณาจักรภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่ส่งสินค้าออกไปนอกราชอาณาจักร

ประเภทเงินได้พึงประเมินที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ตามมาตรา 42

1. ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะ ซึ่งลูกจ้างหรือผู้รับหน้าที่หรือตำแหน่งงานหรือผู้รับทำงานให้ ใช้จ่ายโดยสุจริตตามความจำเป็นเฉพาะในการที่ต้องปฏิบัติการตามหน้าที่ของตน และใช้จ่ายไปทั้งหมดในการนั้น

2. ค่าพาหนะและเบี้ยเลี้ยงเดินทางตามอัตราที่รัฐบาลกำหนดไว้ โดยพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยอัตราค่าพาหนะและเบี้ยเลี้ยงการเดินทาง
3. เงินค่าเดินทางซึ่งนายจ้างจ่ายให้ลูกจ้างเฉพาะส่วนที่ลูกจ้างได้จ่ายทั้งหมดโดยจำเป็นเพื่อการเดินทางจากต่างถิ่นในการรับงานเป็นครั้งแรกหรือในการกลับถิ่นเดิมเมื่อการจ้างสิ้นสุดลงแล้ว แต่ขอยกเว้นนี้มิให้รวมถึงเงินค่าเดินทางที่ลูกจ้างได้รับในการกลับถิ่นเดิมและในการเข้ารับงานของนายจ้างเดิมภายใน 365 วัน นับแต่วันที่วันที่การจ้างครั้งก่อนได้สิ้นสุดลง
4. ในกรณีที่นายจ้างและลูกจ้างได้ทำสัญญากันโดยสุจริตก่อนใช้พระราชบัญญัติภาษีเงินได้ พ.ศ. 2475 มีข้อกำหนดว่า นายจ้างจะชำระเงินบำเหน็จเงินค่าธรรมเนียมนายหน้า หรือเงินโบนัส ให้แก่ลูกจ้าง เป็นจำนวนเดียวเมื่อการจ้างได้สิ้นสุดลงแล้ว แม้เงินเต็มจำนวนนั้นจะได้อำนาจภายหลังที่ ไซบัพบัญญัติในส่วนนี้ก็คือ เงินบำเหน็จ เงินค่าธรรมเนียมนายหน้า หรือเงินโบนัสส่วนที่เป็นค่าจ้างแรงงานอันได้ทำในเวลาก่อนใช้พระราชบัญญัติภาษีเงินได้ พ.ศ. 2475 นั้น ไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้
5. เงินพิเศษประจำตำแหน่งและเงินค่าเช่าบ้านหรือบ้านที่ให้อยู่ โดยไม่ต้องเสียค่าเช่า สำหรับข้าราชการสถานทูต หรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ
6. เงินได้จากการขาย หรือส่วนลดจากการซื้ออาวุธแสดคมป์หรือแสดคมป์ไปรษณียากรของรัฐบาล
7. เบี้ยประชุมกรรมการ หรือกรรมการ หรือค่าสอบค่าสอนที่ทางราชการหรือสถานศึกษาของทางราชการจ่ายให้
8. ดอกเบี้ยพันธบัตรของรัฐบาล ดอกเบี้ยเงินสะสมที่รัฐบาลจ่าย หรือดอกเบี้ยเงินฝากจากธนาคารในราชอาณาจักร
9. การขายทรัพย์สินอันเป็นมรดก หรือการขายทรัพย์สินซึ่งทรัพย์สินนั้นได้มาโดยมิได้มุ่งในทางการค้าหรือหากำไร ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติรัฐมนตรี
10. เงินที่ได้รับจากการอุปการะโดยหน้าที่ธรรมจรรยา เงินได้ที่

ได้รับจากการรับมรดกหรือจากการให้โดยเสน่หา เนื่องในพิธีหรือตามโอกาสแห่ง
ขนบธรรมเนียมประเพณี

11. รางวัลเพื่อการศึกษาหรือค้นคว้าในวิทยาการ รางวัลสลากกิน
แบ่ง ออมสินของรัฐบาล รางวัลที่ทางราชการจ่ายให้ในการประกวดหรือแข่งขันซึ่ง
ผู้รับมิได้มีอาชีพในการประกวด หรือแข่งขัน หรือสนับสนุนรางวัลที่ทางราชการจ่ายให้เพื่อ
ประโยชน์ในการปราบปรามการกระทำความผิด

12. บำนาญพิเศษ บำเหน็จพิเศษ บำนาญตกทอดหรือบำเหน็จตกทอด

13. ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดเงินที่ได้รับจากการประกันภัย
หรือการณาปนกิจสงเคราะห์

14. เงินส่วนแบ่งกำไรจากห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีชื่อนิติ
บุคคล และเงินปันผล เงินส่วนแบ่งกำไร หรือประโยชน์ใดก็ได้จากบริษัทหรือห้าง
หุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล เงินลดทุนของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล เฉพาะส่วนที่จ่าย
ไม่เกินกว่ากำไร และเงินที่กันไว้รวมกัน เงินเพิ่มทุนของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติ
บุคคล ซึ่งตั้งจากกำไรที่ไคมา หรือเงินที่กันไว้รวมกัน เงินผลประโยชน์ที่ได้รับจาก
การที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลควบเข้ากันหรือรับช่วงกัน หรือเลิกกันซึ่งมีราคา
เป็นเงินได้เกินกว่าเงินทุน ซึ่งได้รับจากบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ควรเสีย
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

15. เงินได้ของชานาที่ได้รับจากการขายข้าวอันเกิดจากกลสิกรรม
ที่ดินและหรือครอบครัวไคทำเอง

16. เงินไคที่ไครับจากกองมรดกซึ่งต้องเสียภาษี อย่างบุคคลธรรมดา
คาแล้ว

17. เงินไคจากกิจการโรงเรียนราษฎร์

18. รางวัลสลากบำรุงกาชาติไทยเงินไคจากการขายหรือสวณลดคจาก
การซื้อสลากบำรุงกาชาติไทย

19. ดอกเบี้ยที่ได้รับตามมาตรา 4 ทศ ¹¹
20. เงินได้จากการขายสินค้าซึ่งองค์การของรัฐบาลรัฐวิสาหกิจที่เป็นนิติบุคคลซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายโดยมีทุนทั้งสิ้นเป็นของรัฐบาลหรือหน่วยงานธุรกิจที่รัฐบาลเป็นเจ้าของ เสียภาษีเงินได้แทนตามมาตรา 48 ทวิ

การคำนวณภาษีและการเสียภาษีเงินได้

การคำนวณภาษีเงินได้มี 2 วิธีคือ

วิธีที่ 1 การคำนวณจากเงินได้สุทธิ

เงินได้พึงประเมินทุกประเภทรวมกัน	xxx
<u>หัก</u> ค่าใช้จ่ายที่กฎหมายยินยอมแต่ละประเภทเงินได้	xx
<u>เหลือ</u>	xxx
<u>หัก</u> ค่าลดหย่อน	xx
<u>เหลือ</u> เงินได้สุทธิ	xxx
<u>หัก</u> เงินบริจาค	xx
<u>เหลือ</u> เป็นเงินได้สุทธิที่ต้องเสียภาษี	xxx

¹¹ มาตรา 4 ทศ แสดงในภาคผนวกหน้า 98

ให้คำนวณภาษีเงินได้จากเงินได้สุทธินั้นตามอัตราเป็นชั้น ๆ ดังนี้.-

เงินได้สุทธิระหว่าง		จำนวนเงิน	อัตราราย	จำนวน	รวมเงิน
(บาท)		ได้สุทธิ	ร้อยละ	ภาษี	ภาษี
		(บาท)	(บาท)	(บาท)	(บาท)
ไม่เกิน	10,000	10,000	10	1,000	1,000
เกิน 10,000 แต่ไม่เกิน	50,000	40,000	13	5,200	6,200
" 50,000 "	100,000	50,000	16	8,000	14,000
" 100,000 "	150,000	50,000	20	10,000	24,200
" 150,000 "	200,000	50,000	25	12,500	36,700
" 200,000 "	250,000	50,000	30	15,000	51,700
" 250,000 "	300,000	50,000	35	17,500	69,200
" 300,000 "	350,000	50,000	40	20,000	89,200
" 350,000 "	400,000	50,000	45	22,500	111,700
" 400,000 "	700,000	300,000	50	150,000	261,700
" 700,000 "	1,000,000	300,000	55	165,000	426,700
" 1,000,000 ขึ้นไป	-	-	60	-	-

วิธีที่ 2 ให้คำนวณภาษีเงินได้อัตราร้อยละ 0.5 ของยอดเงินได้พึงประเมิน การคำนวณภาษีตามวิธีที่ 2 นี้จะนำมาใช้เมื่อเข้าหลักเกณฑ์ 2 ประการ

1. ผู้มีเงินได้จะต้องมีเงินได้พึงประเมินตั้งแต่ 20,000.- บาทขึ้นไป และ
2. ผลลัพธ์ของการคำนวณภาษีตามวิธีที่ 2 นี้จะต้องได้จำนวนเงินภาษีมากกว่าผลลัพธ์ของการคำนวณภาษีตามวิธีที่ 1

การคำนวณที่กล่าวมานี้เป็นการคำนวณภาษีเมื่อบุคคลธรรมดาคนเดียวมีเงินได้ส่วนการคำนวณวิธีอื่น อาจแยกพิจารณาได้เป็น 6 กรณีดังต่อไปนี้.

1. กรณีห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือคณะบุคคลที่มีโชตินิติบุคคลมีเงินได้ มาตรา 56 วรรค 2 มาตรา 47(6) แห่งประมวลรัษฎากร)

ตัวอย่าง นายมีง นางมัน นายเมือง เข้าหุ้นกันเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญไม่ได้
จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล เปิดร้านค้าตัดเสื้อในปี 2514 มีรายได้ทั้งสิ้น 300,000.-บาท
วิธีคำนวณ

เงินได้พึงประเมิน	300,000	บาท	
หักค่าใช้จ่าย 75 %	225,000	"	
เหลือ	75,000	"	
หัก ลดหย่อน (มาตรา 47(6))	12,000	"	
เหลือเงินได้สุทธิ	63,000	"	
ห้างหุ้นส่วนจะต้องเสียภาษี	8,280	"	

004592

2. กรณีสามีภริยาต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ และความเป็นสามีภริยาได้
มีอยู่ตลอดปีภาษี (มาตรา 57 ทรี มาตรา 47(2) แห่งประมวล
รัษฎากร)

ตัวอย่าง นายมงคล และนางทองดี สามีภริยาอยู่รวมกันตลอดปี 2514 โดย
ต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ในปีนั้นดังนี้.

นายมงคลมีเงินเดือน ๆ ละ 1,000.- บาท และนางทองดีมีรายได้จากการตั้ง
ร้านตัดผม รวมทั้งสิ้น 100,000.- บาท

วิธีคำนวณ เนื่องจากความเป็นสามีและภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี 2514 การ
คำนวณจึงคิดรวมกัน โดยรวมเงินได้ของภริยาเป็นของสามี (มาตรา 47(2))

เงินเดือนนายมงคล	12,000	บาท	
หักค่าใช้จ่าย 20 % (ม.42 ทวิ) 2,400	"	เหลือ	9,600 บาท
รายได้จากการตั้งร้านตัดผมของนางทองดี 100,000	"		
หักค่าใช้จ่าย 75 %	75,000	"	เหลือ 25,000 "
รวมรายได้ที่หักค่าใช้จ่ายแล้ว			34,600 "
หัก ลดหย่อน (ม. 47(2))			8,000 "
เหลือเงินได้สุทธิ			26,600 "
นายมงคลและนางทองดีต้องเสียภาษีเงินได้รวมกัน			3,158 "

3. กรณีสามีภรรยาต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ แต่ความเป็นสามีภรรมามี
ได้มีอยู่ตลอดปีภาษีที่ล่วงมาแล้ว (ม. 57 ตรี (ม. 47(2)) แต่ง
ประมวลรัษฎากร)

ตัวอย่าง นายไพรัช และนางปราณี เป็นสามีภรรมักันสมรสกันในเดือนมกราคม
มีบุตรด้วยกัน 1 คน ตลอดปีภาษี 2514 ต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ดังนี้.

นายไพรัชมีเงินเดือน 20,000 บาท

นางปราณีมีเงินได้จากการให้เช่าทรัพย์สิน 30,000 บาท

วิธีคำนวณ เนื่องจากความเป็นสามีภรรมักันไม่ได้มีอยู่ตลอดปี 2514 การคำนวณ
ภาษีจึงต้องแยกกัน (มาตรา 57 ตรี)

นายไพรัชมีเงินเดือน 20,000 บาท

หักค่าใช้จ่าย 20 % (ม.42 ทวิ) 4,000 "

เหลือ 16,000 "

หักลดหย่อนสำหรับตัวนายไพรัช 4,000

ลดหย่อนในบุตร 1 คน 1,000

รวม 5,000 5,000 "

11,000 "

นายไพรัชต้องเสียภาษี 1,130. "

นางปราณีมีเงินได้จากการเช่าทรัพย์สิน 30,000 "

หักค่าใช้จ่าย 30 % 9,000 "

เหลือ 21,000 "

หักลดหย่อนสำหรับตัวนางปราณี 4,000

ลดหย่อนบุตร 1 คน 1,000

5,000

5,000 "

16,000

นางปราณีต้องเสียภาษี 1,780

4. กรณีผู้มีเงินไ้ตายก่อนถึงกำหนดเวลายื่นแบบแสดงรายการเงินไ้ (ม. 57 ทวิวรรค 1 ม. 47(4) แห่งประมวลรัษฎากร)

ตัวอย่าง นายน้อยมีเงินไ้จากการทำกิจการโรงเลื่อย ในเดือนพฤศจิกายน ในปีภาษี 2514 นายน้อยถึงแก่กรรม นายน้อยมีบุตร 2 คน ภรรยา 1 คน หลังจากนายน้อยตาย กองมรดกของนายน้อยก็ยังไม่ไ้แบ่ง คงดำเนินงานมาจนตลอด ปี 2514 มีเงินไ้จากกิจการ 500,000 บาท

การคำนวณ

เงินไ้จากการทำกิจการโรงเลื่อย	500,000	บาท
หักค่าใช้จ่าย 90 %	450,000	"
เหลือ	50,000	"
หัก ลดหย่อนให้นายน้อยเสมือนมีชีวิตอยู่ ตลอดปีที่นายน้อยถึงแก่ความตาย		
นายน้อย	4,000	บาท
ภรรยา	4,000	"
บุตร	2,000	"
รวม	10,000	"
เหลือเงินไ้สุทธิ	40,000	"
นายน้อยต้องเสียภาษี	4,900	"

5. กรณีกองมรดกที่ยังมิไ้แบ่ง และมีเงินไ้ (ม. 57 ทวิวรรค 2 ม. 47(5) แห่งประมวลรัษฎากร)

จากตัวอย่างที่ 4 สมมติว่าหลังจากนายน้อยถึงแก่ความตายแล้วในปีถัดไป คือ ปีภาษี 2515 กิจการโรงเลื่อยของนายน้อยคงดำเนินงานต่อไปมิไ้มีการแบ่งมรดก และมีเงินไ้จากกิจการ 500,000 บาท

การคำนวณ

เงินได้จากการทำกิจการโรงเลื่อย	500,000	บาท
หักค่าใช้จ่าย 90 %	<u>450,000</u>	"
เหลือ	50,000	"
หักลดหย่อนสำหรับกองมรดก (ม. 47(5))	<u>6,000</u>	"
เหลือเงินได้สุทธิ	<u>44,000</u>	"
กองมรดกต้องเสียภาษี	5,420	"

6. กรณีบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ซึ่งมีหน้าที่เสียภาษีอย่างบุคคลธรรมดา (มาตรา 57 , 47(6) แห่งประมวลรัษฎากร)

ตัวอย่าง บริษัทรับเหมาก่อสร้างสินไทย จำกัด มีผู้ถือหุ้น 100 คน แต่มีนายสินไทยผู้ถือหุ้น 60 % ของหุ้นทั้งหมดตลอดปี 2514 บริษัทได้มีการรับเหมาก่อสร้างมีเงินได้ 1,000,000 บาท

วิธีคำนวณ

เงินได้จากการรับเหมาก่อสร้าง	1,000,000	บาท
หักค่าใช้จ่าย 80 %	<u>800,000</u>	"
เหลือ	200,000	"
หักลดหย่อน	<u>4,000</u>	"
เงินได้สุทธิ	<u>196,000</u>	"
บริษัทรับเหมาก่อสร้างสินไทย จำกัด ต้องเสียภาษี	35,700	"

ค่าใช้จ่ายที่กฎหมายยินยอมให้หักแต่ละประเภทเงินได้

ค่าใช้จ่ายที่ยอมให้หักออกจากเงินได้พึงประเมินแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

- ก. ค่าใช้จ่ายหักจ่ายเป็นการเหมา หรือ
- ข. ค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควร
- (ก) การหักค่าใช้จ่ายเป็นเหมา มีดังนี้คือ

1. เงินได้พึงประเมินประเภท (1) และ (2) ตามมาตรา 40(1) และ (2) หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้รวมกันร้อยละ 20 แต่รวมกันต้องไม่เกิน 20,000 บาท (มาตรา 42 ทวิ แห่งประมวลรัษฎากร)

สำหรับสามีภริยาต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ประเภทเงินเดือนหรือค่าจ้างให้ต่างฝ่ายต่างหักค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 20 แต่ไม่เกิน 20,000 บาท

2. เงินได้พึงประเมินประเภท 3 และ 4 ตามมาตรา 40(3) และ (4) ไม่มีสิทธิหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมา ให้ถือเป็นเงินได้สุทธิที่ต้องเสียภาษีทั้งจำนวน
3. เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(5) หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาตามชนิดของเงินได้พึงประเมิน (มาตรา 43 แห่งประมวลรัษฎากร และมาตรา 5(1) แห่งพระราชกฤษฎีกา ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการกำหนดค่าใช้จ่ายที่ยอมให้หักจากเงินได้พึงประเมิน (ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2502)
  - ก. ถ้าเป็นบ้านโรงเรือน สิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น หรือแพ ในกรณีเจ้าของเป็นผู้ให้เช่า ให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาร้อยละ 30 ในกรณีให้เช่าขวาง ให้หักค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าเช่าที่เสียให้แก่อุเช่าเดิมหรือผู้ให้เช่าขวางแล้วแต่กรณี
  - ข. ถ้าเป็นที่ดินที่ใช้ในการเกษตรกรรม ในกรณีเจ้าของเป็นผู้ให้เช่า ให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาร้อยละ 20 ในกรณีให้เช่าขวางให้หักค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าเช่าที่เสียให้แก่อุเช่าเดิมหรือผู้ให้เช่าขวางแล้วแต่กรณี
  - ค. ถ้าเป็นที่ดินที่มีได้ใช้ในการเกษตรกรรม ในกรณีเจ้าของเป็นผู้ให้เช่าให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาร้อยละ 15 ในกรณีให้เช่าขวางให้หักค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าเช่าที่เสียให้แก่อุเช่าเดิมหรือผู้ให้เช่าขวางแล้วแต่กรณี

- ง. ถ้าเป็นยานพาหนะ ในกรณีเจ้าของเป็นผู้ให้เช่าให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมารอยละ 30 ในกรณีให้เช่าช่วงให้หักค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าเช่าที่เสียให้แก่ผู้ให้เช่าเดิม หรือผู้ให้เช่าช่วงแล้วแต่กรณี
- จ. ถ้าเป็นทรัพย์สินอย่างอื่น ในกรณีเจ้าของเป็นผู้ให้เช่า ให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมารอยละ 10 ในกรณีให้เช่าช่วงให้หักค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าเช่าที่เสียให้แก่ผู้ให้เช่าเดิม หรือผู้ให้เช่าช่วง แล้วแต่กรณี
- ฉ. การปิดสัญญาเช่าซื้อทรัพย์สินให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมารอยละ 20
- ช. การปิดสัญญาซื้อขายเงินผ่อน ซึ่งผู้ขายได้รับคืนทรัพย์สินที่ซื้อขายนั้นโดยไม่ต้องคืนเงินหรือประโยชน์ที่ได้รับไว้แล้ว ให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมารอยละ 20
4. เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(6) หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมารอยละ 30
5. เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(7) หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมารอยละ 80
6. เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(8) หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้ตามชนิดของเงินได้พึงประเมินดังนี้.-
1. การเก็บค่าตั้งหรือค่าเกมจากการพนัน การแข่งขัน หรือการเล่นต่าง ๆ รอยละ 75
  2. การฉาย ล่าง อัด หรือขยายรูป ภาพยนต์ รวมทั้งการขายสวนประกอบ รอยละ 75
  3. การทำคานเรือ อูเรือ หรือขอมเรือที่มีไซซอมเครื่องจักรกล รอยละ 75

4. การทำรองเท้า และเครื่องหนังแท้ หรือหนังเทียมรวมทั้งการขายส่วนประกอบ ร้อยละ 75
5. การตัด เย็บ ถัก ปักเสื้อ หรือสิ่งอื่น ๆ รวมทั้งการขายส่วนประกอบ ร้อยละ 75
6. การทำ ตกแต่ง หรือซ่อมแซมเครื่องเรือน รวมทั้งการขายส่วนประกอบ ร้อยละ 75
7. การทำกิจการโรงแรมหรือภัตตาคาร หรือการปรุงอาหารหรือเครื่องคั้นจำหน่าย ร้อยละ 75
8. การตัด คัด แต่งผม หรือตกแต่งร่างกาย ร้อยละ 75
9. การทำสบู่ แชมพู หรือเครื่องสำอางค์ ร้อยละ 75
10. การทำวรรณกรรม ร้อยละ 80
11. การรับสินไ้ ทรัพย์สินที่ขายฝากหรือการไ้กรรมสิทธิในทรัพย์สินโดยเด็ดขาดจากการขายฝาก ร้อยละ 85
12. การทำกิจการสถานพยาบาลรวมทั้งการรักษาพยาบาลและการจำหน่ายยา ร้อยละ 85
13. การค้าเครื่องเงินทอง นาก เพชร พลอย และอัญมณีอื่น ๆ รวมทั้งการขายส่วนประกอบ ร้อยละ 85
14. การทำป่าไม้ สวนยาง หรือไม้ยืนต้น ร้อยละ 85
15. การขนส่ง หรือรับจ้างควยานพาหนะ ร้อยละ 85
16. การทำบอลก และตรา การรับพิมพ์ หรือเย็บสมุดเอกสาร รวมทั้งการขายส่วนประกอบ ร้อยละ 85
17. การทำเหมืองแร่ ร้อยละ 85
18. การไม้หรือขอยหิน ร้อยละ 85
19. การทำเครื่องคั้นตามความในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติภาษีเครื่องคั้น พ.ศ. 2495 ร้อยละ 85

20.	การทำเครื่องกระเบื้อง เครื่องเคลือบ เครื่อง ซีเมนต์ หรือคินเผา	รอยละ	85
21.	การทำน้ำแข็ง	รอยละ	85
22.	การทำหรือจำหน่ายกระแสไฟฟ้า	รอยละ	85
23.	การทำแปรงชนิดต่าง ๆ ที่มีโซ่เครื่องสำอางค์	รอยละ	85
24.	การทำลูกโป่ง เครื่องแก้ว เครื่องพลาสติก หรือเครื่องยางสำเร็จรูป	รอยละ	85
25.	การชักกรีด หรือข้อมสี่	รอยละ	85
26.	การรมยาง การทำยางเป็นแผ่นหรือยางอย่าง อื่นที่มีโซ่ยางสำเร็จรูป	รอยละ	90
27.	การฟอกหนัง	รอยละ	90
28.	การทำน้ำตาต หรือน้ำเหลืองของน้ำตาต	รอยละ	90
29.	การจับสัตว์น้ำ	รอยละ	90
30.	การทำกิจการโรงเลื่อย	รอยละ	90
31.	การกลั่นหรือหีบน้ำมัน	รอยละ	90
32.	การขายของนอกจากที่ระบุไว้ในข้ออื่นซึ่งผู้ขาย มิได้เป็นผู้ผลิต	รอยละ	90
33.	การให้เขาซื้อทรัพย์สินที่ไม่เข้าลักษณะเป็นเงิน ได้ประเภทที่ (5)	รอยละ	90
34.	การทำกิจการโรงสีข้าว	รอยละ	90
35.	การทำเกษตรกรรมประเภทไม้มลุมลุกและรัฐชาติ	รอยละ	90
36.	การอบหรือต้มใบยาสูบ	รอยละ	90
37.	การเลี้ยงสัตว์ทุกชนิดรวมทั้งการขายวัตถุพลอยได้	รอยละ	90
38.	การฆ่าสัตว์จำหน่ายรวมทั้งการขายวัตถุพลอยได้	รอยละ	90
39.	รางวัลที่เจ้าของมาได้จากการส่งมาเขาแข่งขัน	รอยละ	95

สำหรับเงินไคที่มีไคระบู่ไว้ตั้งแต่ข้อ 1 ถึงข้อ 39 ถือว่าเป็นเงินไคพึงประเมิน
ที่จะต้องเสียภาษีตามมาตรา 8 ทวิ แห่งพระราชกฤษฎีกาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยประ
กาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 155 ประกาศ ณ วันที่ 4 มิถุนายน 2515

ข. ค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควร

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินไคบุคคลธรรมดา ซึ่งมีเงินไคพึงประเมินตามประเภทที่
5 เฉพาะการให้เช่าทรัพย์สิน ประเภท 6 ประเภทที่ 7 และประเภทที่ 8 เฉพาะ
ข้อ 1 ถึงข้อ 39 กฎหมายยอมให้หักค่าใช้จ่ายตามหลักเกณฑ์ 2 ประการดังต่อไปนี้
อย่างใดอย่างหนึ่งสุดแต่ผู้นายการจะเลือกขอหักคือ

ก. หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมา หรือ

ข. หักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควรตามหลักเกณฑ์

ที่กฎหมายอนุญาตไว้ ถ้าหักเป็นการเหมาหักไคตามอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้
หรือผู้มีเงินไคเห็นว่าอัตราเหมาที่กำหนดไว้ นั้นความจริงกิจการของตนมีค่าใช้จ่ายสูง
กว่าอัตราเหมา ประสงค์จะขอหักค่าใช้จ่ายที่จ่ายไปตามความจำเป็นและสมควร
ก็ยอมทำได้ แต่จะต้องแสดงรายละเอียดของค่าใช้จ่ายเหล่านั้นต่อเจ้าพนักงานประ
เมินโดยนํามาตรา 65 ทวิ และ 65 ทรี แห่งประมวลรัษฎากรมาใช้บังคับโดยอนุโลม
แต่เพื่อนําหลักฐานมาพิสูจน์แล้วปรากฏว่ามีรายจ่ายที่หักไคตามกฎหมายน้อยกว่าอัตรา
ค่าใช้จ่ายเป็นการเหมา ก็ต้องถือว่ามิใช่ค่าใช้จ่ายเพียงเท่าที่นํามาหลักฐานมาพิสูจน์ จะเลือก
ไปขอหักเป็นการเหมาอีกไม่ได้

การหักคาลดหย่อน

ตามประมวลรัษฎากรมาตรา 47 มีการให้หักลดหย่อนดังนี้

- 1) ตัวผู้มีเงินไค 4,000 บาท
- 2) ภริยาหรือสามีของผู้มีเงินไค 4,000 บาท ซึ่งหมายความว่าจะต้องเป็น
ภริยาหรือสามีที่ขอบข่ายกฎหมายเท่านั้น จึงจะหักลดหย่อนได้
- 3) บุตรของผู้มีเงินไคคนละ 1,000 บาท แต่บุตรนั้นจะต้องมีองค์ประกอบ
ครบทุกประการดังนี้

- ก. เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายหรือบุตรบุญธรรม
- ข. มีอายุไม่เกิน 25 ปีและยังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย หรือชั้นอุดมศึกษา หรือเป็นผู้เยาว์ หรือศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ
- ค. อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของผู้มีเงินได้ และ
- ง. ไม่มีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วตั้งแต่ 1,000 บาทขึ้นไป แต่หาเงินได้พึงประเมินนั้นเข้าลักษณะตามมาตรา 42 ก็ได้รับการยกเว้น

การหักกวดหย่อนสำหรับบุตรให้ได้รับตลอดปี ในกรณีบุตรบุญธรรมให้หักกวดหย่อนในฐานะเป็นบุตรบุญธรรมได้ แต่ฐานะเดียว (ม. 47(1) แห่งประมวลรัษฎากร)

4) ในกรณีสามีภริยาต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ และความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปี ให้หักกวดหย่อนรวมกันได้ 8,000 บาท แต่หาความเป็นสามีภริยาได้โดยตลอดปีภาษีคือสมรสกันระหว่างปี ตายจากกันระหว่างปี หรือหย่าขาดจากกันระหว่างปี ให้ต่างฝ่ายต่างหักกวดหย่อนได้ตาม (1) และ (2) เฉพาะในปีภาษีนั้น (ม. 47(2) แห่งประมวลรัษฎากร)

5) ในกรณีผู้มีเงินได้มิได้เป็นผู้ที่อยู่ในประเทศไทย การหักกวดหย่อนให้สามีหรือภริยาและบุตร ให้หักได้เฉพาะสามีหรือภริยาและบุตรที่อยู่ในประเทศไทยเท่านั้น (มาตรา 47(3) แห่งประมวลรัษฎากร)

6) ในกรณีผู้มีเงินได้ถึงแก่ความตายในระหว่างปีภาษี ให้หักกวดหย่อนได้เสมือนผู้ตายมีชีวิตอยู่ตลอดปีภาษีที่ผู้นั้นถึงแก่ความตาย (ม. 47(4) แห่งประมวลรัษฎากร)

7) ในกรณีผู้มีเงินได้เป็นกองมรดกให้หักกวดหย่อนได้ 6,000 บาท (มาตรา 47(5) แห่งประมวลรัษฎากร)

8) ในกรณีห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีชื่อบุคคลให้หักกวดหย่อนสำหรับผู้เป็นหุ้นส่วน หรือบุคคลในคณะบุคคล เฉพาะที่อยู่ในประเทศไทยได้คนละ 4,000 บาทรวมกันไม่เกิน 16,000 บาท (มาตรา 47(6) แห่งประมวลรัษฎากร)

9) ในกรณีบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ต้องเสียภาษีเงินได้ อย่างเช่น บุคคลธรรมดา ให้หักลดหย่อนได้ในฐานะผู้มีเงินได้ 4,000 บาท

10) ให้ผู้มีเงินได้ได้รับลดหย่อนจากการจ่ายเบี้ยประกันชีวิตของผู้มีเงิน ได้ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 4,000 บาท ในกรณีคนโสดและในกรณีสามีหรือภริยา ของผู้มีเงินได้มีการประกันชีวิตและความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้หักลดหย่อน ได้ด้วย สำหรับเบี้ยประกันภัยที่จ่ายสำหรับการประกันชีวิตของสามีหรือภริยาตามเกณฑ์ เดียวกันของผู้มีเงินได้ ทั้งนี้เฉพาะในกรณีที่กรมธรรม์ประกันชีวิตมีกำหนดเวลาตั้งแต่ สิบปีขึ้นไป

11) เงินปันผลหรือเงินส่วนแบ่งกำไรของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ ตั้งตามกฎหมายไทยได้จ่ายให้แก่ผู้ถือหุ้นที่เป็นบุคคลธรรมดาคนนั้นเป็นเงินได้ที่ได้จาก กำไรของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งได้เสียภาษีเงินได้สำหรับบริษัท และห้าง หุ้นส่วนนิติบุคคลมาครั้งหนึ่งแล้วกฎหมาย จึงให้หักลดหย่อนสำหรับเงินได้นั้นรวมทั้งสิ้น ไม่เกิน 5,000 บาท หรือเป็นจำนวน 5,000 บาท บวกกับร้อยละ 20 ของเงิน ได้นั้น เฉพาะส่วนที่เกิน 5,000 บาท

เช่นถ้าได้รับเงินปันผล 8,000 บาทยอมหักลดหย่อนได้ 5,000 บาทแรกบวก กับอีกร้อยละ 20 ของส่วนที่เกิน 5,000 บาทซึ่งเท่ากับ 600 บาท รวมหักลดหย่อน เงินปันผลในปีนั้นได้ 5,600 บาท

การหักลดหย่อนสำหรับเงินปันผลหรือเงินส่วนแบ่งกำไรที่ได้รับจากบริษัทหรือ ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่จดทะเบียนในประเทศไทยนี้ให้หักได้รวมถึงสามีหรือภริยาของ ผู้มีเงินได้ด้วย ถ้าความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษีให้คู่สมรสของผู้มีเงินได้หัก ลดหย่อนเงินปันผลหรือเงินส่วนแบ่งกำไรที่ได้รับโดยหลักเกณฑ์อย่างเดียวกันที่ผู้มีเงิน ได้ ได้รับเงินปันผลหรือเงินส่วนแบ่งกำไรตั้งใดกล่าวมาแล้ว

เรื่องการหักลดหย่อนกรณีนี้มีข้อสงสัยก็คือ เงินปันผลหรือเงินส่วนแบ่งกำไร นั้นเมื่อมีการจ่าย ผู้จ่ายมีหน้าที่ต้องหักภาษีเงินได้ไว้ ณ ที่จ่าย ถ้าจ่ายให้บุคคลธรรมดา ต้องหักไว้ตามอัตรากำไรเงินได้ที่เก็บจากบุคคลธรรมดา หน้าที่การหักภาษีไว้ ณ ที่ จ่าย ยังคงมีอยู่และต้องปฏิบัติต่อไปด้วย กฎหมายมิได้ยกเลิกหรือยกเว้นแต่อย่างใด

แม้จะจ่ายเงินปันผลหรือเงินส่วนแบ่งกำไรให้แก่บุคคลหนึ่งไม่ถึง 5,000 บาท ก็ตาม ส่วนผู้มีเงินได้รับเงินปันผลหรือเงินส่วนแบ่งกำไรไปเมื่อยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีเงินได้ประจำปี ที่ได้นำเงินปันผลหรือเงินส่วนแบ่งกำไรหักลดหย่อนตามกฎหมายแล้ว เป็นเหตุให้เสียภาษี น้อยลงหรือไม่เสียก็มีสิทธิขอคืนเงินต่อทางราชการได้ ในการขอเงินคืนนี้ทางที่ถูกต้องจะต้องยื่นรายการเงินได้ประจำปีเสียก่อนจึงจะทราบว่า จะได้รับคืนเท่าใด แล้วยื่นคำร้องขอคืนเงินต่อทางราชการกรมสรรพากร การได้รับคืน จะได้รับดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 0.625 ต่อเดือนหรือเศษของเดือนของเงินที่จะได้รับคืนด้วย ถ้าเป็นเงินภาษีที่ได้ชำระหรือนำส่งตั้งแต่วันที่ 16 กันยายน 2515 เป็นต้นไป

การหักลดหย่อนสำหรับเงินบริจาค

การหักลดหย่อนสำหรับเงินบริจาคต้องมีเงื่อนไขดังนี้

- ก. หักได้เท่ากับจำนวนเงินที่บริจาคจริง แต่ต้องไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินได้พึงประเมินที่เหลือหลังจากหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนอื่น ๆ แล้วและ
- ข. ต้องเป็นเงินที่บริจาคให้แก่สถานพยาบาลและสถานศึกษา ของทางราชการ (มาตรา 47(7) ก) หรือ
- ค. ต้องเป็นเงินที่บริจาคเป็นสาธารณประโยชน์แก่องค์การหรือสถานสาธารณกุศล หรือแก่สถานพยาบาลและสถานศึกษาอื่น นอกจากที่กล่าวใน (มาตรา 47(7) ก) ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 47(7) ข) แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งในขณะนี้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้ประกาศแล้ว คือ
  1. สภากาชาดไทย
  2. มูลนิธิราชประชาสมาศรีย์ มูลนิธิมหามงกุฎราชวิ มูลนิธิช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลน ศิริราชมูลนิธิ สิริโยทัยมูลนิธิ มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย

3. วิชาอากรม
4. สถานพยาบาล หรือสถานศึกษาขององค์การของรัฐบาล
5. สถานันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย
6. มูลนิธิสัวเคียวปอเต็กเซียงต้ง
7. มูลนิธิช่วยการศึกษาประชาบาล
8. มูลนิธิเบญจมาพิตร
9. สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย
10. สมาคมต่อต้านโรคมะเร็งแห่งประเทศไทย

การเสียภาษีเงินได้

การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นั้น ประมวลรัษฎากรได้กำหนดแยกวิธีการไว้ 5 ประการคือ

1. เสียโดยวิธีหัก ณ ที่จ่าย
2. เสียเมื่อถึงกำหนดเวลาการยื่นแบบแสดงรายการ
3. เสียก่อนกำหนดเวลาการยื่นแบบแสดงรายการ
4. เสียเมื่อเจ้าพนักงานประเมินทำการประเมินเรียกเก็บ
5. การกำหนดให้มีการเสียภาษีแทนกันได้

(1) การเสียภาษีเงินได้โดยวิธีหัก ณ ที่จ่าย

ตามมาตรา 50 แห่งประมวลรัษฎากรได้กำหนดให้บุคคล ห้างหุ้นส่วน บริษัท สมาคม หรือคณะบุคคลที่จ่ายเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 บางประเภท หักภาษีเงินได้ไว้ทุกคราวที่จ่ายเงินได้พึงประเมิน อย่างไรก็ตามมีข้อยกเว้นว่า กฎหมายได้กำหนดให้บุคคลซึ่งตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หมายถึงบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล ควบ ดังนั้นรัฐบาลองค์การของรัฐบาล เทศบาล สุขาภิบาล และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีสภาพเป็นนิติบุคคล จึงต้องมีหน้าที่ หักภาษี ณ ที่จ่ายด้วย ถ้าหากว่าได้มีการจ่ายเงินได้พึงประเมินบางประเภทให้แก่บุคคลธรรมดา

และภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย กฎหมายให้ถือว่าเป็นเครดิต ของผู้เสียเงินได้ ตามมาตรา 60 แห่งประมวลรัษฎากร เมื่อถึงกำหนดเวลายื่นแบบแสดงรายการ

เสียภาษี ถ้าผู้เสียภาษีได้ถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่ายน้อยกว่าจำนวนที่จะต้องเสียจริงก็จะ
ต้องเสียเพิ่มเติมให้ครบตามจำนวนที่จะต้องเสีย

ถ้าถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่ายเกินกว่าจำนวนที่จะต้องเสียจริง ก็ขอคืนจำนวนภาษี
ส่วนที่ได้ถูกหักไว้เกินได้ ภายในกำหนด 3 ปีนับแต่วันสุดท้ายแห่งปี ซึ่งได้ถูกหักภาษีน
ั้นเกินไปตามมาตรา 63 แห่งประมวลรัษฎากร

(2) กรณีเสียเมื่อถึงกำหนดเวลาการยื่นแบบแสดงรายการ

2.1 การยื่นแบบแสดงรายการ

การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาโดยการยื่นแบบแสดงรายการ
เงินได้ประมวลรัษฎากรมาตรา 56 ได้กำหนดให้บุคคลทุกคนเว้นผู้เยาว์หรือผู้ที่ศาลสั่ง
ให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ ยื่นรายการเกี่ยวกับเงินได้
พึงประเมินของตนที่ได้รับในระหว่างปีภาษีล่วงมาแล้ว รวมทั้งข้อความอื่น ๆ ภายใน
เดือนกุมภาพันธ์ทุก ๆ ปีโดยให้ใช้แบบที่กำหนดได้แก่แบบ ภ.ง.ด. 9 (สำหรับเงินได้
ประเภททั่วไป) แบบ ภ.ง.ด. 9 ก. (แบบที่ใช้ในการยื่นของห้างหุ้นส่วนสามัญ คณะ
บุคคล) และแบบ ภ.ง.ด. 9 ก (พิเศษ) แบบที่ใช้เฉพาะบุคคลที่ได้รับเงินได้พึง
ประเมินเฉพาะตามมาตรา 40(1) และจำนวนเงินได้ที่จะต้องยื่นได้กำหนดไว้ดังข้อ
ไปนี้คือ

- (1) กรณีผู้มีเงินได้ไม่มีสามีหรือภรรยา และมีเงินได้ในปีที่ล่วง
มาแล้วเกินกว่า 4,000 บาท
- (2) กรณีผู้มีเงินได้ไม่มีสามีหรือภรรยา และมีเงินได้พึงประเมิน
ตามมาตรา 40(1) (ประเภทเงินเคื้อน) ประเภทเดียวเกินกว่า 5,000 บาท
- (3) ผู้มีเงินได้มีสามีหรือภรรยา และมีเงินได้พึงประเมินในปี
ภาษีที่ล่วงมาแล้วเฉพาะตามมาตรา 40(1) ประเภทเดียวเกินกว่า 7,500 บาท
- (4) ผู้มีเงินได้มีสามีหรือภรรยา และมีเงินได้พึงประเมินในปีภาษี
ที่ล่วงมาแล้วเกินกว่า 6,000 บาทหรือ
- (5) ในกรณีที่ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีนิติบุคคลมีเงิน
ได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วเกินกว่า 6,000 บาท โดยให้ผู้อำนวยการหรือผู้

จัดการ เป็นผู้ยื่นรายการเกี่ยวกับเงินได้พึงประเมิน

(6) กองมรดกของผู้ตายที่ยังมิได้แบ่งและมีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วเกินกว่า 6,000 บาท

2.2 การชำระภาษีเงินได้

การยื่นแบบแสดงรายการตาม 2.1 ในกรณีที่มีภาษีจะต้องเสีย ผู้มีเงินได้มีหน้าที่ที่จะต้องชำระภาษีทันทีพร้อมกับการยื่นแบบแสดงรายการ ณ ที่ว่าการอำเภอท้องที่หรือสถานที่ ๆ ทางราชการได้กำหนด

และในกรณีที่มีภาษีจะต้องเสีย ถ้าผู้มีเงินได้ยื่นแบบแสดงรายการนั้นเกินกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนด คือภายในเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี ผู้นั้นมีหน้าที่ที่จะต้องเสียเงินเพิ่มอกร้อยละ 20 ของจำนวนภาษีที่จะต้องเสีย เว้นแต่

(1) ถ้าผู้มีเงินได้ที่ต้องเสียภาษีนำเงินภาษีไปชำระโดยมิได้รับค่าเดือนหรือค่าเรียกตรวจสอบไตสวนโดยตรง ก็ให้เสียเงินเพิ่มเพียงร้อยละ 5 ของจำนวนที่ต้องเสีย

(2) ถ้าผู้มีเงินได้ที่ต้องเสียภาษีได้รับค่าเดือนหรือค่าเรียกตรวจสอบไตสวนเป็นหนังสือแล้ว และได้นำเงินภาษีไปชำระภายในกำหนด 10 วัน นับแต่วันได้รับหนังสือดังกล่าวก็ให้เสียเพิ่มร้อยละ 10 ของจำนวนภาษีที่จะต้องเสีย

ข้อยกเว้น ในกรณีที่ผู้มีเงินได้เป็นผู้มีเงินได้เป็นผู้ที่รัฐบาล องค์การรัฐบาล เทศบาล หรือสุขาภิบาล หรือองค์การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่น เป็นผู้ชำระภาษี แทนไม่ว่าจะเพียงบางส่วนหรือทั้งหมด ผู้มีเงินได้ที่จะต้องเสียภาษีไม่ต้องชำระภาษี พร้อมกับการยื่นแบบแสดงรายการครั้งที่ใดกล่าวมาข้างต้น คงมีหน้าที่ในการยื่นแบบแสดงรายการเงินได้แต่ประการเดียว และจะต้องเสียภาษีต่อเมื่อได้รับแจ้งจำนวนภาษีที่จะต้องเสียจากเจ้าพนักงานประเมิน

สำหรับผู้มีหน้าที่ยื่นรายการและเสียภาษีทันทีถ้าภาษีที่ต้องชำระสำหรับปีใดมีจำนวนเกินกว่า 500 บาทขึ้นไป ผู้เสียภาษีอาจแบ่งชำระเป็น 3 งวด ๆ ละเท่า ๆ กันคือ

งวดที่ 1 ต้องชำระในวันยื่นแบบแสดงรายการ เช่นเป็นภาษีประจำปีพ.ศ. 2515
งวดที่ 1 ก็ต้องยื่นแบบแสดงรายการพร้อมกับชำระภาษีตั้งแต่มกราคม 2515 ไปจนถึง

สิ้นเดือนกุมภาพันธ์ 2515

งวดที่ 2 ต้องชำระภายใน 30 วัน นับแต่วันสุดท้ายของเดือนกุมภาพันธ์ของปีชำระงวดที่ 1 เช่นภาษีประจำปี 2515 ก็นับตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2515 ไปจนถึงวันที่ 30 มีนาคม 2515

งวดที่ 3 ต้องชำระภายใน 30 วัน นับแต่วันสุดท้ายที่ของชำระงวดที่ 2 จากตัวอย่างข้างต้น งวดที่ 3 จะนับตั้งแต่วันที่ 31 มีนาคม 2515 ไปสิ้นสุดวันที่ 29 เมษายน 2515

เมษายน 2515

สำหรับผู้มีเงินได้เป็นผู้ที่รัฐบาล องค์การรัฐบาล เทศบาลหรือสุขาภิบาล หรือองค์การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่นเป็นผู้ชำระแทน

งวดที่ 1 ต้องชำระภายใน 30 วัน นับแต่วันได้รับแจ้งจำนวนภาษี

งวดที่ 2 ต้องชำระภายใน 30 วัน นับแต่วันสุดท้ายที่ของชำระภาษีงวดที่ 1

งวดที่ 3 ต้องชำระภายใน 30 วัน นับแต่วันสุดท้ายที่ของชำระภาษีงวดที่ 2

การชำระภาษีเป็นรายงวดนี้หากมิได้ชำระภาษีงวดใดงวดหนึ่งในกำหนดเวลาดังกล่าวผู้ต้องชำระภาษีก็นับผิดชอบที่จะชำระเป็นงวดอีกต่อไปและจะต้องเสียเงินเพิ่มภาษีอีกร้อยละ 20 แห่งภาษีที่จะต้องเสียอีกด้วย

2.3 ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการยื่นแบบแสดงรายการ

ตามบทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากรได้กำหนดหน้าที่บุคคลต่าง ๆ ไว้ดังนี้คือ

(1) ในกรณีที่สามีและภริยาต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ และอยู่รวมกันตลอดปีภาษีที่ล่วงมาแล้ว (การที่สามีภริยาต่างท้องที่กันหรือต่างคนต่างอยู่เป็นครั้งคราวยังคงถือว่าอยู่รวมกัน) ให้สามีเป็นผู้มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษี และถ้ามีภาษีค้างและภริยาได้รับแจ้งล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วันแล้ว ภริยาจะต้องรวมรับผิดชอบชำระภาษีจำนวนที่ค้างด้วย (มาตรา 57 ทรี)

(2) ถ้าผู้มีเงินได้เป็น

ก. ผู้เยาว์

ข. ผู้ที่ศาลสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ

ค. ผู้ที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ

ง. เป็นผู้อยู่ในต่างประเทศ

ให้ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุญาต ผู้พิทักษ์ หรือผู้จัดการกิจการ เป็นผู้หน้าที่ในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษี (มาตรา 57)

(3) ถ้าผู้มีเงินได้ถึงแก่กรรมก่อนที่จะต้องยื่นแบบแสดงรายการหรือก่อนที่บุคคลตาม(2) คือผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุญาต หรือผู้พิทักษ์จะได้ยื่นแบบแสดงรายการ กฎหมายให้ผู้จัดการมรดกหรือทายาท หรือผู้ครอบครองทรัพย์สินมรดกแล้วแต่กรณี ปฏิบัติแทนโดยให้นำเงินได้พึงประเมินของผู้ตายและกองมรดกที่ได้รับตลอดปีภาษีที่ผู้นั้นถึงแก่ความตายมารวมยื่นแบบแสดงรายการ (มาตรา 57 ทวิวรรคหนึ่ง)

(4) กองมรดกของผู้ตายที่ยังมิได้แบ่งนั้น ให้ผู้จัดการมรดกหรือทายาทหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินมรดกเป็นผู้ยื่นในนามของกองมรดก (มาตรา 57 ทวิวรรคสอง)

(5) ในกรณีห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีโชินิติบุคคลให้ผู้จัดการหรือผู้อำนวยการ เป็นผู้ยื่นรายการเกี่ยวกับเงินได้พึงประเมินในชื่อของทางหุ้นส่วนหรือคณะบุคคลนั้นที่ได้รับในระหว่างปีภาษีที่ล่วงมาแล้ว (มาตรา 56)

(6) ในกรณีที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ต้องเสียภาษีเงินได้ อย่างบุคคลธรรมดากรรมการหรือผู้เป็นหุ้นส่วน หรือผู้จัดการ เป็นผู้ปฏิบัติการแทน

3) กรณีเสียก่อนกำหนดเวลายื่นแบบแสดงรายการ

โดยทั่วไปหลักการจัดเก็บภาษีเงินได้ จะจัดเก็บก็ต่อเมื่อได้รับเงินได้พึงประเมินแล้ว ฉะนั้นการจัดเก็บภาษีเงินได้ก่อนกำหนดเวลายื่นแบบแสดงรายการนี้ จึงเป็นข้อยกเว้นซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นมาตรการหนึ่งที่จะนำมาใช้ในการป้องกันการหลีกเลี่ยงและอำนวยความสะดวกให้แก่บุคคลบางคนที่ต้องการจะชำระภาษีล่วงหน้า อย่างไรก็ตาม ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ได้กำหนดการจัดเก็บภาษีก่อนยื่นแบบแสดงรายการไว้เป็นกรณี ๆ ดังนี้คือ

1. ตามมาตรา 18 ทวิ ครอบคลุมไว้ว่า ในกรณีจำเป็นเพื่อรักษาประโยชน์ในการจัดเก็บภาษีอากร เจ้าพนักงานประเมินมีอำนาจประเมินเรียกเก็บภาษีก่อน

ถึงกำหนดยื่นแบบแสดงรายการและเมื่อได้แจ้งจำนวนภาษีไปยังผู้เสียภาษีแล้ว ผู้เสียภาษีมีหน้าที่ต้องเสียภาษีภายในกำหนด 7 วัน นับแต่วันได้รับแจ้งการประเมิน

2. ตามมาตรา 60 ทวิ ได้ระบุไว้ว่า ในกรณีจำเป็นเจ้าพนักงานประเมินมีอำนาจประเมินเรียกเก็บภาษีก่อนถึงกำหนดเวลายื่นแบบแสดงรายการได้ เมื่อแจ้งจำนวนภาษีไปแล้ว ผู้ต้องเสียภาษีมีหน้าที่เสียภาษีภายในกำหนด 30 วัน นับแต่วันได้รับแจ้งการประเมิน

3. ผู้ที่มีเงินได้พึงประเมินประเภทที่ไม่ต้องถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายและมีเงินได้พึงประเมินตั้งแต่ 10,000 บาทขึ้นไป จะนำเงินภาษีที่จะต้องเสียไปชำระ ณ ที่ว่าการอำเภอพร้อมกับยื่นแบบแสดงรายการก็ได้ (มาตรา 52 ทวิ)

4. ในกรณีที่คนต่างด้าวจะเดินทางออกจากประเทศไทย ถ้ามีภาษีจะต้องชำระหรือต้องค้างชำระหรือยังไม่ถึงกำหนดชำระ ก่อนที่จะเดินทางออกจากประเทศไทย จะต้องเสียภาษีหรือจัดหาค่าประกันเงินภาษีอากร เพื่อขอรับใบผ่านภาษีอากร

4) กรณีเสียภาษีเมื่อเจ้าพนักงานประเมินทำการประเมินเรียกเก็บ
การเสียภาษีเมื่อเจ้าพนักงานประเมินที่ได้รับการแต่งตั้งประเมินเรียกเก็บภาษีโดยตรงนี้อาจจะแยกได้ 2 กรณีคือ

1. การประเมินเรียกเก็บโดยตรงโดยวิธีปกติ

การประเมินโดยวิธีนี้เป็นการประเมินตามมาตรา 18 แห่งประมวลรัษฎากรซึ่งเจ้าพนักงานประเมินจะเป็นผู้ประเมินตามรายการที่ผู้มีเงินได้ ยื่นแบบแสดงรายการไว้

กรณีนี้เจ้าพนักงานจะทำการประเมินโดยทำการตรวจสอบรายการในแบบแสดงรายการเองโดยมิได้เรียกผู้มีเงินได้ไปทำการสอบถามแต่ประการใด เช่น การประเมินเรียกเก็บภาษีของผู้มีเงินได้ที่รัฐบาล หรือเทศบาลได้ชำระภาษีให้ทั้งหมดหรือบางส่วน

2. การประเมินโดยวิธีตรวจสอบไตสวน

การประเมินเรียกเก็บภาษีโดยวิธีนี้เจ้าพนักงานจะต้องออกหมายเรียกมาทำการตรวจสอบไตสวน และในการตรวจสอบไตสวนนี้เจ้าพนักงานจะให้ผู้มีเงินได้นำบัญชีหรือพยานหลักฐานมาแสดงประกอบด้วย การประเมินเรียกเก็บโดยวิธีนี้ อาจแยกออกได้เป็นดังนี้คือ

ก. ภายในกำหนดเวลา 5 ปี ถ้าผู้มีเงินได้ยื่นแบบแสดงรายการที่ถูกต้องตรงตามความจริงหรือบริบูรณ์ เจ้าพนักงานประเมินมีอำนาจประเมินตามหลักฐานที่ปรากฏและแจ้งจำนวนภาษีที่ต้องชำระไปยังผู้ต้องเสียภาษีได้ (ตามมาตรา 19, 20, และ 21) และในกรณีนี้ผู้ต้องเสียภาษีอาจต้องรับผิดชอบเสียเงินเพิ่มอีกร้อยละ 20 ของจำนวนภาษีที่ต้องเสีย

ข. ในกรณีผู้มีเงินได้มิได้ยื่นแบบแสดงรายการเงินได้ เจ้าพนักงานประเมินมีอำนาจประเมินเรียกเก็บภาษีตามหลักฐานที่ปรากฏ แจ้งจำนวนภาษีที่ต้องเสียภาษีไปยังผู้ต้องเสียภาษี (ตามมาตรา 23 , 24 และ 25) และการประเมินในกรณีเช่นนี้ ผู้ต้องเสียภาษีอาจต้องรับผิดชอบเสียเงินเพิ่มอีก สองเท่า ของจำนวนภาษีที่ต้องเสียอีกส่วนหนึ่งได้

ค. การประเมินโดยวิธีหามูลค่าสุทธิ ตามบทบัญญัติมาตรา 49 แห่งประมวลรัษฎากรได้กำหนดไว้ว่าในกรณีที่เจ้าพนักงานประเมินได้พิจารณาผู้มีเงินได้ยื่นรายการเงินได้ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น หรือในกรณีที่มิได้ยื่นแบบแสดงรายการนั้น เจ้าพนักงานประเมินโดยอนุมัติอธิบดีมีอำนาจกำหนดเงินได้สุทธิขึ้น โดยอาศัยหลักเงินหรือทรัพย์สินซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์หรือที่เขาอยู่ในครอบครองของผู้มีเงินได้หรือรายจ่ายของผู้มีเงินได้หรือฐานะความเป็นอยู่ พฤติกรรมของผู้มีเงินได้หรือสถิติของผู้มีเงินได้เอง หรือของผู้อื่นที่ทำกิจการ شأنองเดียวกันเป็นหลักพิจารณา

การประเมินตามวิธีนี้ ผู้มีเงินได้จะต้องรับผิดชอบเสียเงินเพิ่มร้อยละ 20 หรือ 2 เท่า ของเงินภาษีตามลำดับแห่งกรณีด้วย

5) การกำหนดให้มีการเสียภาษีแทนกันได้

ได้มีข้อกำหนดให้องค์การของรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ ที่เป็นนิติบุคคลซึ่งจัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย โดยมีทุนทั้งสิ้นเป็นของรัฐบาลหรือหน่วยงาน ธุรกิจที่รัฐบาลเป็นเจ้าของเสียภาษีเงินได้แทนผู้ขายสินค้าทอดหนึ่งทอดใด หรือทุกทอดที่ซื้อสินค้าขององค์การรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานดังกล่าว ตามวิธีการ อัตราและประเภทสินค้า ตามที่กำหนดโดยกฎหมายกระทรวงทั้งนี้เฉพาะสำหรับเงินได้จากการขายสินค้านั้น ผู้ที่จะเสียภาษีเงินได้แทนผู้อื่นได้ต้องเป็นหน่วยงานตามที่กำหนดไว้ข้างต้น เช่น โรงงานยาสูบ ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจรัฐบาลเป็นเจ้าของเมื่อขายบุหรี่ให้ผู้ขายส่ง ผู้ขายส่งให้ผู้ขายปลีก และผู้ขายปลีกขายให้ผู้บริโภค

เงินได้จากการขายทรัพย์สินทุกทอดนี้โรงงานยาสูบอาจขอเสียภาษีเงินได้แทนตลอดทุกทอดหรือ
จะขอเสียภาษีเงินได้แทน ให้เฉพาะทอดใดทอดหนึ่งก็ได้